

ILMA JA MUITA ELEMENTTEJÄ

Näyttely Porin taidemuseossa 31.7.-13.9.1992
Tutkimusmatka Siperiaan Tsuktsien niemimaalle 1.-20.8.1992

Lauri Anttila, Marianne Heske ja Ian McKeever perustavat työskentelynsä luontoon ja luonnon ymmärtämiseen. Luonnon analysointi on heille havainnointia tiedon ja tunteen tasolla, jolla havainnoinnin järjestelmällisyys ja metodit ovat lainaa luonnontieteiltä, taiteellinen työskentely persoonallista ja intuitiivista tulkintaa. Kaikki kolme taiteilijaa ovat luonteeltaan vaeltajia, mutta kukin omalla tavallaan.

Siinä missä suomalainen Lauri Anttila haluaa tutkimusmatkoillaan selvittää kulttuurihistoriallisia ja tieteellisiä taustoja omien taiteellisten tulkintojen perustaksi, norjalaisen kosmopoliitin Marianne Hesken ehdottomimpana ympäristönä on perinteinen norjalainen vuoristomaisema. Englantilainen Ian McKeever taas kartoittaa koko maailmaa, erityisesti itselleen vielä tuntemattomia ja siksi kiinnostavia alueita.

”Voiko taidetta mitata vai onko käsite venyä?”, kysyi Marianne Heske videotyössään 1984. Hän antoi keskustelussa yleisölleen mittanauhan ja kuminauhan ja kysyi voiko näitä esineitä verrata taiteeseen. Työ oli metafora viime vuosikymmenten supermaterialistiselle kulutusyhteiskunnallemme, joka esineellisti taiteen äärimmilleen. Se liittyy olennaisesti siihen nykyaikaisen taiteen käsitteellistymiseen, joka kykenee tarkastelemaan itseään kriittisesti, oman olemassaolonsa, tarpeellisuutensa ja merkityksensä kyseenalaistaen. Olennaisen löytäminen, pyrkimys tavoittaa ja paljastaa asioiden ja ilmiöiden ”kätkeyty” puoli on tämänkin näyttelyn taiteilijoiden toinen yhteinen nimittäjä.

Lauri Anttila, joka kuuluu suomalaisen käsitetaiteen uranuurtajiin 1960-luvulta alkaen, on kiinnostunut havaintotapahtumasta. Hän etäännyttää aiheen riisumalla ne yksityiskohtiin. Kivi, ilma, hiili, noki, tuhka tai vaikkapa ääni konkretisoituna valokuvasarjoiksi, maalauksiksi, piirroksiksi tai ääninauhoiksi tuo aineettomia ja näkymättömiä asioita ja tapahtumia ylipäättään havaittaviksi ja koettaviksi. Aika ja muisti teosten keskeisinä elementteinä korostavat subjektin osuutta. Katsojan kulttuuritausta, opittu ja koettu menneisyys antavat teoksille niiden varsinaisen merkityksen. Kuitenkin se, miten nuo fragmentaariset työt liittyvät maailmankuvamme kokonaisuuteen riippuu viime kädessä kyvystämme avoimuuteen ja sensitiivisyyteen.

Marianne Heske tutkii monumentaalisissa, videokameran ja tietokoneen avulla toteutetuissa maisemamaalauksissa havainnointia ja kulttuurin luontosuhdetta nykyaikaisen antropologin tavoin. Videokameran suodattimet kohteinaan turmeltumattomat ja arkkityyppiset vuoristot, vuonot, laaksot ja jäätiköt ovat metafora sille kuinka näkemämme ja kokemamme on hämmästyttävällä tavalla jo ennalta yleisesti, kulttuurisesti määriteltyä. Kulttuuritaustan, ennakkokäsitysten ja mieltymysten mekaniikka hallitsee havaitsemista: tekniikan ja systematiikan hallitsema työskentelytapa ilmentää jotakin sellaista mitä ei varsinaisesti ole luonnossa itsessään vaan mikä on rakentunut taiteilijan/katsojan aivoissa. Teosten sisältämä moraalinen aspekti kytkeytyy siihen fragmentaarisuuteen ja pelkistykseen, joka paljastaa ihmisen vieraantumisen luonnosta.

Ian McKeever taas tutkii maisemakäsitettä. Vaikka hänen työskentelynsä liittyy selkeästi englantilaisen romanttisen maisemamaalauksen perinteeseen, hänenkin varsinainen taustansa on käsitetaiteissa: maisema on tietoisesti valittu lähtökohta, josta omakohtaisen kokemuksen kautta (mutta riittävän kaukana itsestään ja arkipäivästään) voi tutkia erilaisia esittämisen metodeja ja niiden tulkintatapoja.